

Píseň: EZ 675 - Přijď již, přijď Duchu stvořiteli + **modlitba;**
Oddíl k výkladu: Jk 1, 21- 2, 9

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme končili soustředěním na jedinou možnost spásy: V tichosti přijaté (tiché) Boží slovo. Tedy důvěřující poslušnost tomu, co říká Bůh. Jiná spása, jiná záchrana z kolotoče lidských slabosti a siláctví, lidské vzpurnosti a sebestřednosti - jiná cesta z hříchu - není. Člověk sám se nezachrání. Jak o tom dobře svědčí mimojiné dvacáté století, které se právě o toto pokoušelo. A jak o tom svědčí také století 21., které je také ovocem této lidské arogance.

Jednání

Avšak pokud důvěřivá poslušnost Božím slovům nevede k činům, pak si člověk lže do kapsy. Zde začíná ono neporozumění Jakubově dopisu: Že zdůrazňuje spásu skrze skutky, nikoli skrze víru. A tak že by Jakub byl v rozporu s Pavlem. My už, díky kontextu a předchozím výkladům, víme, že opak je pravdou. Vždyť „pouze v tichosti přijaté Boží slovo mající moc spasit lidské duše,“ (Jk 1, 21) těsně předchází toto „skutkaření.“

Jakub tedy pouze doplňuje a vyvažuje opět snadno zneužitelnou pravdu: Tichá poslušnost Božímu slovu v horním pokojíku, v neděli ráno a o Vánocích, která zůstává v horním pokojíku, v kostele a v období Vánoc, je podvodem. Je podfukem na sebe samotného. Je snahou, aby se vlk nažral a koza zůstala celá.

A to má člověk rád. Poslechnout si, že Bůh mě miluje, že se o mě stará, že mi odpouští. Těch zbylých 90% Božího slova už nezajímá. Protože tíží, zraňuje. Protože nastavuje zrcadlo člověku i společenstvím.

Pokud tedy pouze (na-?)poslouchám a nejednám, podvádím sám sebe. Podvádím Boha. I lidi kolem sebe. Stejně, jako když pouze jednám a neposlouchám. Když hlavně hrozně pomáhám, ale

nenaslouchám, např. kde a jak a komu je potřeba pomoci. Co je potřeba, co prospívá. Nikoli, jak já chci pomoci.

Překvapivě mnoho náboženství-praktikujících lidí je velice blízko oběma extrémům: Neposlouchajícím hyperaktivním (vzpomeňme na článek Jardy Pechara z minulého setkání!) - zejména Bohu a potřebným. A nebo naslouchajícím s rukama v klíně. Vždyť on to ten Pán Bůh nakonec zařídí.

Zařídí. Ale o to přísněji se vypořádá s tím, kdo slyšel slovo, které zmocňuje, zve, povzbuzuje a skoro až nutí k práci na Hospodinově vinici pokřiveného světa, ale který si dál žije ve svém pohodlí a sebespokojenosti. Spaseni jsme přece vírou, nikoli skutky!

Tak Jakub řeší stejné a stejně jako Pavel. Pořád dokola vysvětluje, že spasení je z pouhé Boží milosti přijaté pouhou důvěrou - ale teprve po ovoci se pozná víra. I já svou víru mohu poznat teprve po jejím ovoci. A Jakub pořád dokola vysvětluje, že spasení je pouze z tichého přijetí Božího slova, ale bez skutků je tato důvěra mrtvá.

Jsou tedy zapotřebí oba póly magnetu, obě strany mince, obě půlky pravdy. Ačkoli se člověku často hodí jen jedna: Buď se hlavně rozdat a něco dělat, nebo jen naslouchat.

Proto i Jakub znovu zdůrazní, že prvním krokem skutků je „zahledění se do dokonalého zákona svobody“ (v. 25). Tedy poznání teorie (zde ideálního způsobu lidského života), důvěra a spolehnutí na její autoritu a dobrotu.

Zákon svobody

Zákon svobody je pak zřejmě další úmyslnou Jakobovou provokací - po „radujte se z těžkostí.“ Zákon je obvykle vnímán jako něco, co brání lidské svobodě. Co mně/nás omezuje. Protože si nemůžeme dělat, co chceme.

Jakub využívá dobré znalosti Zákona mezi křesťany i židy. Totiž té sbírky 613 přikázání, která má člověk plnit. I jejich rozvedení pozdější zákonickou a farizejskou tradicí. Dále Jakub ví, že řada lidí to považuje za příliš mnoho, příliš těžké a hlavně příliš

omezující. Proč bych jako nemohl v sedmý den pracovat? Víte, kolik zisku mi uteče?

Avšak Jakub také zdůrazňuje, co již kniha Deuteronomium a Ježíš: Právě Zákon, právě zákony a pravidla přinášejí svobodu. Protože chrání všechny stejně. Platí pro všechny stejně. Zejména pak slabé a bezbranné - sirotky a vdovy. Lidské se k tomu obtížně dopracovávají, Boží tím začínají.

Kde neplatí pravidla žádná, vládne anarchie. Tedy cochcárna, tedy přežití a vláda silnějšího. A že se to prokázalo v lidských dějinách být tak moudrým a dobrým způsobem!

Snad jediná horší varianta než bezvládní pak je, když pravidla a zákony platí jen pro některé. Všichni jsme si rovni, ale někteří jsou si rovnější. Dodnes je toto pojetí bohužel až příliš časté. V rodinách, v zaměstnáních, na ulici, ve sborech a církvích, v partnerských vztazích. Často už jen proto, že základní pravidla a zřízení nejsou ani známa. Což je děsivé.

A hlavně utlačující. Kde platí jiné pravidlo pro bohatého a pro chudého, tam... však o tom Jakub již za chvíli. Kde platí jiné pravidlo pro fungující rodinu a jiné pro vdovu nebo sirotka, tam je jednotlivec i společenství nemocnými, a tak umírají. Fyzicky i duchovně.

Proto Hospodin dává pravidla. A sám je definuje jako vysvobození (Ex 20, 1). Proto Hospodin stvořil svět s tzv. přírodními zákony, které *nevyhnutelně platí pro všechny stejně*. Aby byly příkladem pravidlům a zákonům lidským. A proto Písmo již od SZ zdůrazňuje, že „stejný řád bude platit pro domorodce i pro hosta, který bude pobývat mezi vámi.“ (Ex 12, 49 - doslova „stejná tóra“; jiné formulace: Ex 20, 10; Ex 23, 12 atd.)

Což však také dokazuje, že tomu tak ani tehdy nebylo. I ve vyvoleném Božím lidu se běžně stranilo, nadržovalo a neplatil stejný řád pro všechny. Ještě důrazněji o tom svědčí prorocké výzvy k ochraně právě vdov a sirotek. Což Jakub úmyslně nazvučuje posledním veršem první kapitoly.

Zvláštní vsuvkou do tohoto celku je pak verš 26. Zřejmě se Jakub dotýká nějakého problému, který byl dobře a konkrétně známý, dnes však už nevíme, o co šlo. Tak nám zůstává jen obecnost: Pokud spasení přijímáme v tichosti, pak nehlídaný jazyk je nekompatibilní, neslučitelný s tímto Božím spasením. Vizme Boží příklad: Mnoho toho nenamluví. A co řekne, je hluboce promyšlené.

Snad se Jakub dotýká problému mnohamluvných ve sborech. Ať už jde o kazatele, učitele, diakony nebo prosté členy. Snad o takové, kteří mají Boha, víry a lásky plnou pusou, ale skutek utek. Snad také těch, kteří snadno a běžně obviňují ostatní, nebo na ně i křičí a řvou. Snad také těch, kteří prostě pomlouvají a lžou. Snad také těch, kteří rychleji mluví, než přemýšlejí.

V tom všem snad rozumíme, proč jde o falešnou a klamavou zbožnost. O podvod na sebe samého. A tak o marnost. Když neuhlídám svá vlastní slova, jak bych mohl tiše přijímat slova Hospodinova?

Konkrétní příklad

V druhé kapitole Jakub rozvádí konkrétní problém dvojích pravidel, dvojího zákona, a tak zotročování, otroctví. Co pouze naznačil s vdovami a sirotky (tedy těmi vždy nejslabšími ve společnosti), řekne posléze naplno: Nejenom, moji adresáti, že kašlete na vdovy a sirotky, ale ještě ke všemu upřednostňujete bohaté. A vlivné. Ty, kteří si myslí, že jsou důležití.

Ba dokonce si rýpne ještě hlouběji: Pro ty, kteří mezi vámi *vypadají* bohatě a důležitě (nádherný oděv X ošumělé šaty) hledáte přední místa. Jak jim jít naproti. Pro ty, které máte za důležité, se můžete přetrhout. A ti, kteří vám důležití nebo bohatí nepřípadají, ti ať stojí támhle v rohu nebo si rovnou sednou na zem. Ačkoli se právě v těchto soudech tak strašně mýlíte.

Neboli Jakub na prvním místě kárá stranění bohatým a vlivným. Tím více pak odsouvání těch ostatních (starých, postižených, jiné rasy...). Jakoby si snad Bůh vyvolil za svůj lid ty mocné Egyptany a ne jejich otroky. Jakoby snad židé nebyli

potomky těchto otroků-Hebrejů. Jakoby snad křesťané nebyli dědici této nejposlednější části společnosti.

Avšak na druhém místě kárá hloupost a slepotu při tomto soudu: Dokonce vám stačí, že ten člověk tak nebo onak jenom *vypadá*. Má zlatý prsten (nebo bankovní účet) a nádherný oděv - óóóó, tak to je dobrý křesťan. Toho si hlídejme. Ten našemu sboru možná hodně pomůže. Bez toho se neobejdeme.

A támhle ten otrhanec? Fuj. Ještě ho budeme teda tolerovat, když je o tom něco v té... Bibli. Támhle v rohu si může sednout na zem. Vždyť jak hrozně vypadá! Šaty přece dělají člověka...

Jakub tedy znovu a znovu pranýřuje lidovou moudrost. Různá pořekadla a moudříčka, která jsou právě hrubě stereotypní, předsudečná a jedním z kořenů nefungujících vztahů a společnosti. Protože posilují nejobvyklejší názory. Šaty přece nedělají člověka. Peníze nedělají člověka. Užitečnost nedělá člověka.

Ale snadno tomu člověk podlene. A otročí: Naše skupina je jen pro ty fajnové. Jen pro ty, kteří se nám hodí - názorově nebo finančně. Kterí splní naše podmínky. Mimochodem přesně takové hnutíčko si založil Evžen Freimann (Rytířský řád sv. Konstantina a Heleny). Podobné se rozjelo jednoho času ve sboru ČCE v Salvátoru. A bohužel bychom našli řadu dalších skupin světských i náboženských, kde jsou si všichni rovni, ale někteří jsou si rovnější.¹

Budiž však uklidněním, že takové usvědčuje zákon z přestoupení (Jk 2, 9). Totiž že právě tihle upřednostňovaní mají právě ze skutečných křesťanů většinou legraci a jen si je využívají. A stejně využívají také Kristovo jméno. A je komické, že přesto jim ti křesťané „jdou na ruku.“

Tak vede tato nerovnost k zániku společenství. Duchovnímu i existenčnímu. Dříve nebo později. Přestože se zdá, že právě bez těch, které považujeme za bohaté a potřebné, se rodina, firma nebo sbor neobejdou. Skoro jakoby sbory a církve nevyrostaly a

¹ Nebylo toho prosto ani prvotní křesťanství. První církve explicitně *zakazovala*, aby se stali křesťany herci, vojáci a prostitutky. Však jde o jeden ze sektářských rysů!

nestály na Kristu a „zákonu Kristově“ (Ga 2, 2; také Jk 2, 8), nýbrž na lidech...

Závěr

Svobodným je člověk tam, kde on i ostatní plní stejná pravidla. Jak krásně se jede po ulicích a silnicích, když všichni znají a dodržují stejná pravidla - jak zoufale se cestuje, když i jen hrstka je nedodržuje. O co spíše v závažnějších oblastech.

Jakub nekritizuje jen stranění bohatým. Ukazuje, že člověku stačí jen *dojem* bohatství a vlivu. Tedy kritizuje už lidské pozorování. A hodnotu takto založených úsudků.

Jedna z nezastupitelných rolí Církve na světě je hlásání rovnosti všech. „Nedělejte rozdíly mezi lidmi!“ (Jk 2, 1; doslova: Nefavorizujte. Tedy: Nemějte oblíbenec!) Společenství, vztah, církev jsou Církví Kristovou, pouze když v ní nejsou rozdíly mezi lidmi. Stranění, regulace informací, diskuse jen s některými a jen o něčem, zájem jen o některé - to jsou znaky sekulárních vztahů a skupin. Copak takhle jedná Bůh? Žil Kristus?

Lidé rádi do Církve dodnes vstupují a zůstávají v ní. Protože alespoň v ní lidé neotročí předsudkům a stereotypům. Lidé neotročí lidem. Všichni jsou si rovni. Všichni se ke všem chovají stejně, dle stejného pravidla lásky a úcty.

Vždyť jinde než v Církvi toto neplatí. Sekulární člověk a skupiny nadbíhají lidem. Církev nadbíhá tomu, co učinil Ježíš. Mějme víru ve slávu Pána Ježíše Krista a Církev bude žít. Nebudeme-li jen posluchači. Založme církev nebo skupinu na lidech, a brzy po nich nikdo ani nevzdychne.

Píseň: EZ607 - Bůh je náš Pán a Král + **modlitba Páně**
Rozhovor